

IN MEMORIAM

Prof. PhDr. Klára Kuzmová, CSc.
(* 28. 6. 1955 – † 16. 4. 2022)

Nezvyčajná doba, na ktorú sme neboli pripravení, narušila náš každodenný život. Bolo zvykom, že záver letného semestra sme končili neformálnym stretnutím členov katedry. V roku 2020 sme súčasne chceli blahoželať k narodeninám našej kolegyni prof. PhDr. Kláre Kuzmovej, CSc., ktoré v tých dňoch oslávila. Namiesto toho sme sa učili spoznávať, čo v praxi znamená *lockdown*, či skúšanie *online*. Pôvodne mal byť tento text príležitosťou, aby sme sa krátko poohliadli za časom, ktorý jej z veľkej časti vyplňala práca v teréne, za pracovným stolom v Archeologickom ústave SAV v Nitre (AÚ SAV) a v posledných rokoch pri pedagogicko-vzdelávacej činnosti na Katedre klasickej archeológie Trnavskej univerzity v Trnave (TU). Žiaľ, nečakaná informácia o jej opätovnom boji so

zákerou chorobou spôsobila, že o osude tohto textu nakoniec rozhodol sám život, keď nám jej dcéra Ľubka 16. apríla 2022 o 9:31 napísala správu: „Maminka nás dnes ráno opustila.“

Týchto pár riadkov je útržkami spomienok jednej z jej učiteľov počas vysokoškolského štúdia archeológie v Archeologickom seminári vedenom prof. PhDr. Bohuslavom Novotným, DrSc. na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (FiF UK). K nim sa pridáva aj bývalý poslucháč a absolvent klasickej archeológie na Filozofickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave (FF TU) a zároveň jej súčasný dekan. Obaja menovaní sa neskôr, po jej nastúpení na Katedru klasickej archeológie TU v Trnave, stali jej spolupracovníkmi.

Klára Buranská (vydatá Kuzmová) sa narodila 28. júna 1955 v Nových Zámkoch v rodine hodinára. Už pri výbere strednej školy bola rozhodnutá stať sa archeologičkou. Zámerne si zvolila len trojročné štúdium na Strednej všeobecnovzdelávacej škole v Nových Zámkoch, aby mohla po jej skončení nastúpiť na študijný odbor, ktorý sa na UK v Bratislave otváral len raz za niekoľko rokov.

Od roku 1973 bola súčasťou početnejšieho a ambíciami silného ročníka. Študovali v dobe, kedy predpokladom na prijatie bola náročná písomná, ako aj ústna skúška. Overovala znalosti, no predovšetkým predpoklady pre zvolený študijný odbor. Bolo preto takmer samozrejmé, že všetci študenti ukončia štúdium v prvom termíne, v danom prípade v letnom semestri v roku 1978. Čo sa aj nakoniec stalo. Vypovedá o tom aj ich záujem uplatniť sa v odbore ako profesionálni bádatelia a terénni pracovníci. Obsadili miesta archeológov v múzeách od Bratislavy až po Michalovce. Časť, medzi nimi aj Klára Buranská a jej budúci manžel Ivan Kuzma, nastúpili do AÚ SAV. Z rovnakého ročníka do AÚ SAV nastúpil aj J. Rajtár, s ktorým rad rokov – vtedy už PhDr. K. Kuzmová – viedli výskum rímskeho tábora v Iži-Leányvári. Nástup do zamestnania si niekedy, podľa potreby, vyžiadala zmenu pôvodne zvolenej odbornej orientácie, čo nastalo aj v prípade PhDr. K. Kuzmovej. Napriek tomu, že sa vo svojej diplomovej práci venovala nížinným sídliskám z neskorej doby laténskej v strednom Podunajsku, dokázala sa rýchlo prispôbiť a preorientovať na bádanie o dobe rímskych provincií. Stala sa jednou z najlepších znalcov limitného prostredia na Dunaji, topografie, politicko-hospodárskeho významu povodia tohto európskeho toku, histórie o dobe rímskej na Slovensku a pod. Zaujala ju najmä rímska luxusná keramika terra sigillata. V jej poznaní bola odborníčkou európskeho významu. Nálezom z predpolia rímskej hranice, prevažne z germánskych sídlisk a pohrebísk, sa venovala v dvoch monografiách, ktoré dodnes patria k jej najcitovanejším prácam (Kuzmová 1997; Kuzmová/Roth 1988).

Vzhľadom na jej odborné zameranie bola oslovená vtedajšou vedúcou katedry, podieľať sa na výučbe nastupujúcej generácie klasických archeológov na TU, na úseku rímsko-provinciálnej archeológie. To znamenalo zásadnú zmenu v jej dovtedajšom vedeckom i osobnom živote. Nielen, že sa stala „pendlerkou“ medzi Nitrou – kde s rodinou aj bývala – a Trnavou, ale postavilo ju to aj pred nové úlohy, ktoré so sebou prináša údel pedagóga. Okrem iného vzdať sa voľného času, resp. ho rozdeliť medzi profesionálne povinnosti, rodinu a priateľov.

Do Trnavy prišla v dobe, kedy už katedra mala vyhranený profil tak v pedagogicko-výchovnej, ako aj vo vedecko-výskumnej činnosti. Pôsobili tu osobnosti klasickej archeológie a dejín staroveku, akými boli prof. PhDr. Jan Burian, CSc., prof. Radislav Hošek, CSc., a doc. PhDr. Marie Dufková, CSc. Bol to čas zveľaďovania odboru, knižnice a hľadania sponzorov na jednotlivé aktivity. K nim patrili exkurzie pre poslucháčov do zahraničia, aby sa postupne zoznamovali s pôvodnými pamätníkmi antického sveta v teréne či v múzeách. Všetko si vyžadovalo čas, a aj preto sme uvítali príchod PhDr. Kuzmovej do našich radov a jej zapojenie sa do ďalšieho rozvoja odboru.

V roku 2004 PhDr. K. Kuzmová, CSc. získala titul docenta na Filozofickej Fakulte Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre a v roku 2011 po inaugurácii na FF TU v Trnave ju prezident Slovenskej republiky vymenoval za prvú profesorku klasickej archeológie na Slovensku. V rokoch 2002 až 2004 pôsobila ako prodekan pre vedu, výskum a doktorandské štúdium na FF TU v Trnave. Bola spolugarantka a od roku 2012 hlavná garantka študijného odboru Klasická archeológia. Jej vedecký profil ju určoval prednášať o rímskych provinciách, či o okrajových oblastiach antického sveta a dal jej priestor aj pre jej srdcovú záležitosť – rímsku keramiku. Viedla viac ako 40 záverečných prác. Zapájala študentov aj do výskumných aktivít katedry. Spolu s doc. E. Hrnčiarikom objavili najstaršiu sakrálnu pamiatku v Trnave – románsky karner. Rozvíjala plodnú spoluprácu s AÚ SAV, organizovala Medzinárodné archeologické školy v rímskom tábore v Iži-Leányvári. Pomáhala nadväzovať kontakty s inými archeologickými inštitúciami doma a v zahraničí. Vďaka jej znalosti maďarského jazyka sa prehĺbila spolupráca s Maďarským národným múzeom, či Univerzitou Loránda Eötvösa v Budapešti a s Katolíckou univerzitou v Piliscsabe. Spolu s prof. M. Novotnou, DrSc., a s doc. M. Dufkovou, CSc., sa podieľala na vzniku a neskôr na zostavovaní katedrového zborníka *Anodos* (doc. M. Dufkovej vďačíme za názov periodika *Anodos*, t. j. Znovuzrodenia) a *Anodos Supplementum*. Na redakcii prvých ročníkov mal výrazný podiel aj jej manžel PhDr. I. Kuzma a vtedajší asistent Mgr. P. Hnila. Obidve periodiká sa stali uznávanými doma aj v zahraničí. Spolu s kolegami z katedry sa pravidelne podieľala na príprave a priebehu medzinárodných vedeckých sympózií a konferencií. Bola členkou Vedeckej rady TU v Trnave a Vedeckej rady FF TU v Trnave, členkou medzinárodnej vedeckej spoločnosti pre výskum rímskej keramiky, Slo-

venskej archeologickej spoločnosti (v ktorej spolu s PhDr. G. Březinovou, CSc., začali redigovať jej časopis Informátor), občianskeho združenia Pro Archeologia Classica a pod. Pôsobila v rôznych komisiách, grantových agentúrach či redakčných radách – z mnohých napríklad rakúsky Carnuntum Jahrbuch. Bola spolueditorka a spoluautorka niekoľkých vysokoškolských učebníc a vedeckých monografií. Za svoju prácu získala rad ocenení, napríklad Bronzovú plaketu AÚ SAV v roku 2009, Cenu Martina Palkoviča za pedagogickú činnosť v roku 2013 na TU v Trnave a pod. Jej osobnosť charakterizovala skromnosť, pokora, ústretovosť, ľudskosť a ochota pomôcť. Bola praktická a pragmatická žena pozerajúca sa na veci realisticky. Jedna naša kolegyňa z TU v Trnave ju raz nazvala tichou bojovníčkou. Vždy vytrvalo, bez veľkého hluku a zbytočného pátosu, bojovala za užitočné a prospešné veci.

Prof. Klára Kuzmová nebola len odborníčka na rímske provincie, ale aj úspešný pedagóg. Dokázala inšpirovať, počúvať, povzbudiť, či odborne a ľudsky pomôcť. Trpezlivo čítala, opravovala, cenými radami obohacovala seminárne, bakalárske, diplomové, dizertačné a habilitačné práce. Vďaka jej kontaktom sa niekoľko poslucháčov klasickej archeológie dostalo na štúdium, či na výskumné pobyty do zahraničia.

V posledných dvoch správach, ktoré len pár dní pred smrťou poslala, napísala: „Ináč to zvládam zatiaľ dobre. Môžete so mnou naďalej rátať, pokiaľ budem môcť,

zapojím sa a pomôžem, hoci v obmedzenom režime.“ My teda s Vami, pani profesorka, aj naďalej rátame, hoc v inom čase a priestore.

Sit tibi terra levis!

LITERATÚRA

- Kuzmová 1997 – K. Kuzmová: *Terra Sigillata im Vorfeld des nordpannonischen Limes (Südwestslowakei)*. Archaeologica Slovaca Monographiae 16. Nitra 1997.
Kuzmová/Roth 1988 – K. Kuzmová/P. Roth: *Terra sigillata v barbariku. Nálezy z germánskych sídlisk a pohrebísk na území Slovenska*. Materialia Archaeologica Slovaca 9. Nitra 1988.

prof. PhDr. Dr. h. c. Mária Novotná, DrSc.
Emeritná profesorka
Katedra klasickej archeológie
Filozofická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Hornopotočná 23
SK – 918 43 Trnava
novotna.mar@gmail.com

doc. Dr. phil. Erik Hrnčiarik
Katedra klasickej archeológie
Filozofická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Hornopotočná 23
SK – 918 43 Trnava
erik.hrnciarik@truni.sk

